

Pöytäkirja

VN/12927/2020

22.9.2021

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisen ohjausryhmä Kokous 4/2021

Aika	9.9.2021 klo 13-15
Paikka	Teams
Osallistujat (suluissa varajäsenet)	<p>(x) Eeva-Riitta Pirhonen, opetus- ja kulttuuriministeriö (pj.) (x) Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö (varapj.)</p> <p>(x) Marja N. Pulkkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö Aija Töytäri, opetus- ja kulttuuriministeriö Ulla-Jill Karlsson, opetus- ja kulttuuriministeriö (x) Kristina Kaihari (Santeri Suvanto), Opetushallitus Virva Viljanen, Suomen nuorisovaltuustojärjestö Allianssi ry (x) Milla Rekola, Suomen Lukiolaisten Liitto ry (x) Matti Tujula (Hanna Huuonen), Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry (x) Juho Malinen (Emma Holsti), Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry (x) Oskar Storbäck (Alexandra Wegelius), Finlands svenska skolungdomsförbund – FSS rf (x) Kyösti Värri (Mari Sjöström), Suomen Kuntaliitto Sirpa Rautio (Mikko Joronen), Ihmisoikeuskeskus (x) Jari Koski (Sari Hakola), Suomen Rehtorit ry (x) Arto Kallioniemi (Pamela Slotte), UNIFI ry (x) Marko Susimetsä (Liisa Vanhanen-Nuutinen), Arene ry (x) Pauliina Viitamies (Päivi Lyhykäinen), Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry (x) Heidi Rosbäck (Niina Salmi), Osallisuuden osaamiskeskus (x) Mette Godenhjelm (Riitta-Mari Punkki-Heikkinen), ProLukio ry (x) Lasse Schultz (Maria Sarkkinen), Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry</p> <p>(x) Anna Mikander, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri) (x) Liisa Männistö, oikeusministeriö (sihteeri)</p>
Kutsutut asiantuntijat	<p>(x) Anu Gretschel, Nuorisotutkimusseura (x) Liina Hemminki, Eduskunta (x) Tuija Kasa, Helsingin yliopisto (x) Minna Polvinen, OKM (asiakohta 5) (x) Matti Rautiainen, Jyväskylän yliopisto Johanna Sergejeff, OKM</p>

(x) Marjo Vesalainen, OKM

Asialista

1 Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.03. Todettiin läsnäolijat.

2 Kokouksen esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin muutoksitta.

3 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 3.1)

Hyväksyttiin muutoksitta.

4 Lähetekeskustelu: Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus opettajankoulutuksessa (liitteet 4.1, 4.2)

- Ohjausryhmän opettajankoulutus-alatyöryhmän ratkaisuehdotukset

Matti Rautiainen Jyväskylän yliopistosta esitteli alatyöryhmän ratkaisuehdotukset, joissa keskeinen näkökulma on mahdollisuuksien luominen, rakentaminen ja tukeminen. Teemaa käsittelevän koulutus- ja opetusmateriaalin tuottaminen on tärkeää. Esim. Helsingin yliopiston hankkeessa tuotettua materiaalia olisi hyvä laajentaa valtakunnallisesti. Myös kohdennetun opetusmateriaalin tuottaminen erityisesti alkaville opettajaopiskelijoille voisi olla tarpeen. Lisäksi erilaisten kokeilujen tukeminen olisi tärkeää ja opettajankoulutus voisi osallistua kokeiluhankkeisiin. Opettajien peruskoulutuksen sisältöihin voitaisiin vaikuttaa myös yhteistyössä esim. opiskelija- ja opettajajärjestöjen, opettajankoulutusfoorumien ja johdon kanssa.

- Helsingin yliopiston opettajankoulutushankkeen tulokset ja suositukset

Tuija Kasa Helsingin yliopistosta esitteli vuosina 2018-2021 toteutetun hankkeen tuloksia ja suosituksia. Kansalliset ja kansainväliset suositukset kehottavat valtioneuvostoa vahvistamaan opettajien pitkäjänteistä perus- ja täydennyskoulutusta ihmisoikeuksista. Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusnäkökulman vahvistamiseksi opettajankoulutuksessa tarvitaan pitkäjänteistä kehitystyötä, yhteistyötä ja instituutioiden erilaisuuden huomioimista, pysyviä rakenteita ja resursseja sekä valtakunnallisen yhdenvertaisuuden parantamista. Yksi ratkaisu voisi olla valtakunnallisen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osaamiskeskuksen perustaminen.

- Yhteistyö Opettajankoulutusfoorumien kanssa

Marjo Vesalainen opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitteli Opettajankoulutusfoorumien toimintaa. Opettajankoulutusfoorumien uusi kehittämisohjelma on parhaillaan valmisteilla.

Kuultiin alustukset ja käytiin lähetekeskustelu siitä, miten opettajien peruskoulutuksen sekä opettajien ja oppilaitosten muun henkilöstön täydennyskoulutuksen kehittämistä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen osalta voidaan tukea tämän ohjausryhmän puitteissa.

Todettiin, että opettajien täydennyskoulutus on nykyisellään epäsystemaattista ja osallistuminen kasautuvaa. Ratkaisuja täydennyskoulutuksen haasteisiin voisivat

olla esim. opettajarekisterin perustaminen, täydennyskoulutuksen kytkeminen koulun/oppilaitoksen muuhun toimintaan, panostaminen OPSien laaja-alaisen osaamisen teemoihin, teeman jalkauttaminen kouluihin erilaisten verkostojen (esim. Unesco-kouluverkosto, LUKE, Majakka) sekä opiskelijakuntien ja niitä ohjaavien opettajien kautta.

Vesalaisen mukaan OKM on teettänyt selvityksen opettajien pedagogisista opinnoista (Riitta Jyrhämä, julkaistaan syys-lokakuussa). Opettajankoulutusfoorumi järjestää lokakuussa seminaarin, jossa keskustellaan mm. opettajien pedagogisten opintojen yhteisestä ytimeästä.

Todettiin, että Opettajankoulutusfoorumi on keskeinen yhteistyötaho tämän teeman edistämisen kannalta. Sovittiin, että yhteistyötä ohjausryhmän ja Opettajankoulutusfoorumin kesken jatketaan esim. temaattisissa tapaamisissa.

5 Ajankohtaiset hankkeet ja prosessit (liite 5.1)

- Eduskunnan demokratiakasvatuskonsepti

Liina Hemminki Eduskuntatiedotuksesta esitteli eduskunnan demokratiakasvatuskonseptia. Keskusteltiin mm. kansanedustajien kouluvierailuista ja politiikan käsittelystä kouluopetuksessa. Hemmingin mukaan hyväksi havaittu käytäntö on ollut se, että Opetushallitus on kannustanut kouluja kutsumaan poliitikkoja vierailulle. Todettiin, että kouluissa on toisinaan väärä kuva siitä, saako poliitikkoja kutsua kouluvierailulle (ks. [OPH:n artikkeli teemasta](#)). Keskustelussa nostettiin esiin myös tekeillä oleva Digidemo-työkalu, joka on suunnattu lukioille, sekä nuorten osallisuuden osaamiskeskuksen (OSKE) työ nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen edistämiseksi.

- Oikeus oppia -foorumin seminaari 2.-3.11.2021

Minna Polvinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitteli marraskuussa järjestettävän Oikeus oppia -foorumin ohjelman, jossa on mukana myös demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen teemaosio.

6 Muut asiat

Ei muita asioita.

7 Seuraava kokous

To 11.11.2021 klo 9-11

8 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.56.